

Tutku Kavramı ve İkili Tutku Modeli

Yasemin Gülbahar¹

Özet

Tutku uzun yıllar boyunca örgütsel davranış alanında ihmal edilmiş ama son yıllardaki çalışmalarla kendinden ve örgüt içerisinde birey ve süreçler üzerindeki etkileri ile dikkat çekmiş bir kavramdır. Duygu bireyin sevdiği, belirli bir zaman ayırdığı ve bu vasıta ile kendisini tanımladığı bir faaliyete yönelik deneyimlediği arzu, motivasyon ve hislerdir. Bu duygu örgütsel ortamda bireyin başarısı üzerinde büyük etkilere sahip olurken bazı zamanlarda ise bireyi normal yaşantısından kopararak tamamen kendisine bağımlı hale getirmektedir. Bu noktada İkili Tutku Modeli devreye girmektedir.

1. GİRİŞ

Tutku kavramına yönelik ilk çalışmalar psikoloji ve örgütsel ortamda çok az ilgi görmüştür. Hâkim iki farklı görüş; tutkunun *akıl ve kontrol kaybına yol açtığını* ileri süren *negatif bakış açısı*² ve tutkunun *bireyleri harekete geçirebilecek motive edici bir yönünün olduğunu* kabul eden *pozitif bakış açısı*³ kavrama yönelik yeterli ilgiyi uyandıramamıştır. 90'lı yıllara kadar kavram farklı açılardan incelenmiş ve teorik alt yapıdan uzak yaklaşımlar oluşmuştur. Bu süreçte yapılan çalışmalarda tutkunun motivasyon yönüne ağırlık verilmiştir. İnsanların tutkulu hedeflerine ulaşmak (Frijda vd., 1991) veya sevdikleri aktivite üzerinde çalışmak (Baum ve Locke, 2004) için büyük

- 1 Dr., Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, yaseminn@windowslive.com, ORCID: 0000-0002-0214-3983
- 2 Stoacı bakış açısı Kant (MS. 1724-1804), Epictetus (MS. 55-135), Aristoteles (MÖ. 384-322), Spinoza (MS. 1632-1677) gibi düşünürlerin öne çıktığı sinizmin bir incelemesidir (Gülbahar, 2019, s. 7).
- 3 Descartes (MS.1596-1650), Hegel (MS.1770-1831) gibi düşünürlerin ön plana çıktığı 16. yy. sonrası gelişen bakış açısı (Gülbahar, 2019, s. 8).

miktarda zaman ve çaba harcadıkları öne sürülmüştür. Hatta bunun ötesinde tutkulu aşk bağlamında kavram ilişkiler boyutundan incelenmiştir (Hatfield ve Walster, 1978).

Tutkuya yönelik farklı bir bakış açısı sunan en kapsamlı çalışmalar Vallerand ve diğerlerinin (2003; 2007) çalışmalarına dayanmaktadır. Vallerand ve diğerleri (2003), tutkuyu “*bir aktiviteye yönelik güçlü bir yönelim*” olarak ele almıştır. Tutkunun iki farklı yönünü; takıntılı ve uyumlu tutku boyutlarını ortaya koyarak tutku kavramına farklı bir bakış açısı sunmuştur. Tutkunun insan davranışlarını engelleyen, akıl tutulmasına yol açan, irrasyonel ve akla dayanmadığı ayrıca duygusal kaynaklı olması sebebiyle önemsiz olduğu görüşlerinin hâkim olduğu erken dönem yaklaşımlarının aksine insan davranışlarını yönlendiren, motive eden, itici bir güç olduğu ve zor ve düşük olasılıklı görevlerde dahi başarıyı sağladığı yönünde yeni bir bakış açısı sunmuştur.

Vallerand ve diğerleri tutkuya yönelik çalışmalarda (2003; 2007; Vallerand, 2010) bireyin önemli bulduğu faaliyet ve ilgi alanları konusuna yönelmiştir. Vallerand, iki tür tutkunun varlığını öne sürmüştür: Takıntılı tutku ve uyumlu tutku. Sonrasında tutkunun birey üzerindeki ve örgütsel ortamdaki etkilerine yönelik pek çok çalışma yapılmıştır. Tutku üzerine yapılan bu çalışmalar, tutkunun pozitif psikolojide önemli sayılan akış ve pozitif duygular, psikolojik iyi oluş, fiziksel sağlık, ilişkiler ve performans gibi sonuçlar üzerindeki pozitif etkisini ortaya koymuştur. Diğer taraftan her ne kadar birey faaliyeti sevse ya da hoşlansa da Vallerand ve diğerleri (2010) tutkunun negatif etkilerinin de varlığı üzerine kanıtlar sunmuştur.

Bu sonuçlar birey davranışları ve örgütsel ortamda tutkunun en iyi nasıl kullanılabileceği konusunu gündeme getirerek tutku alanındaki çalışmaları önemli hale getirmiştir. Buradan hareketle bu çalışmada, tutkunun İkili Modeli (Vallerand vd., 2003; Vallerand, 2010) ele alınacak ve tutkunun oluşumu sürecindeki öncülleri ve sonuçları ortaya konulacaktır. Son olarak da, bireysel ve örgütsel bağlamda tutkunun önemi üzerine yapılan çalışmalara yer verilecektir.

2. TUTKU KAVRAMI

Vallerand tutkuyu “*bireyin sevdiği, önemli bulduğu zaman ve enerji harcadığı, kendini tanımlayan bir etkinliğe yönelik güçlü bir eğilimi veya arzusu*” olarak tanımlar (Vallerand vd., 2003, s. 757; Vallerand, 2008; 2010). Bir faaliyete tutkuyla bağlı olan bireylerin o faaliyete katılma olasılığı daha yüksektir ve etkin döngü sürdürülebildiği ölçüde azami psikolojik fayda sağlayabilir (Mageau vd., 2009, ss. 606-607). Bir faaliyetin birey açısından tutkuyu

temsil etmesi için hayatında önemli, sevdiği ve düzenli olarak vakit geçirdiği bir faaliyet olmalıdır (Vallerand vd., 2003, s. 757). Vallerand ve Verner-Filion (2013, s. 37) bireylerin özerklik (kişisel inisiyatif duygusu hissetmek), yeterlilik (çevre ile etkili bir şekilde etkileşim kurmak) ve ilgililik (önemli diğerlerine bağlı hissetmek) gibi temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılama umuduyla yaşamları boyunca çeşitli faaliyetlerde bulduklarını ifade etmektedir. Zamanla bireyler bu faaliyetlerden daha çekici olanlara yönelim ve tercih gösterirler. Tercih edilen bu faaliyetler genellikle bireyin eğlenceli ve önemli bulduğu ayrıca kimliği ile bağlantılı bulunduğu faaliyetleridir. Böylece faaliyet tutkulu faaliyet haline gelmektedir.

Bireyin içsel ihtiyaçları içsel motivasyonunu etkiler. İçsel motivasyon ile bir aktiviteye katılan kişi bunu kişisel ilgi ve zevk dışında gerçekleştirir. Bu sebeple birey bir faaliyete tutkuyla katıldığında katılımın içsel olarak düzenlenmiş, özünde motive edilmiş ve kendini gerçekleştirmeye en uygun şekliyle olması gerektiği vurgulanmaktadır. Tutkulu katılım ideal motivasyonu sağlıyorsa bu durum tutkulu aktivitenin bireyin hayatının diğer yönleri ile uyumlu olduğunu göstermektedir (Ryan ve Deci, 2000).

Herhangi bir aktiviteye duyulan tutkunun, eudaimonik mutluluk deneyiminin önemli bir kaynağı olabileceğine yönelik görüşler vardır (Mageau vd., 2009; Ryan ve Deci, 2003; Phillipe vd., 2009). *Eudaimonik* mutluluk uzun vadeli hedefleri ve sürekli katılım ve çabayı destekleyen bir mutluluk biçimi olarak ifade edilir (Deci ve Ryan, 1985). Bunun aksine diğer mutluluk türü olan *hedonik* mutluluk ise anlık pozitif duygular ve yaşam tatmini üzerine odaklanır (Diener vd., 1985). Tutkulu aktivitelerin anlık tatminden ziyade uzun vadeli katılım esasında olduğu görüşü hakimdir (Mageau vd., 2009, s. 604). Bu katılım daha çok insan gelişimi ve pozitif ruh sağlığı ile ilişkilendirilmektedir (Keyes, 2002).

3. İKİLİ TUTKU MODELİ

Vallerand (Vallerand vd., 2003; Vallerand, 2008; 2010), farklı motivasyon biçimlerinin farklı tutku yönelimlerine yol açabileceğini öne süren bir tutku teorisi geliştirmiştir. Vallerand'a (2008; 2010; Vallerand vd., 2003) göre aktivitenin birey için anlamı tutkunun oluşmasında oldukça önemlidir. Aktiviteye yönelik ilgi ve sevgi aktiviteye ayrılan zaman ve enerjiyi belirler. İkili Tutku Modelinde (Dualistic Model of Passion) Vallerand tutkunun tanımında dört temel unsur olduğunu öne sürer: Aktivite değerlemesi, aktiviteden hoşlanmak, her iki tutku türünde de ortak olan aktiviteye harcanan zaman ile uyumlu ve takıntılı tutkuyu birbirinden ayıran içselleştirme süreci (otonom ve kontrollü içselleştirme) (Vallerand vd., 2003; Mageau vd., 2009, s. 608).

Vallerand bu unsurları etkileyen kişisel ve bağlamsal faktörlerin tutkunun gelişimine katkıda bulunabileceğini öne sürmektedir (Vallerand vd., 2003).

Bir faaliyete bağlılık başarımının öncülü gibi görünse de Vallerand (2008), her tutkulu faaliyetin başarıyı sağlayamayacağını belirtmektedir. Vallerand'a (2008; 2010) göre, tutkulu faaliyetin bireyin yaşamının tüm yönleri ile uyumlu olması ideal bir ilişki ve sağlıklı bir döngünün gerçekleşmesi yönünden önemlidir. Bu noktada tutkulu bir etkinliğe verilen değer iki farklı biçimde ele alınır: Otonom veya kontrol edilebilir içselleştirme süreci (Mageau vd., 2009, s. 604). Her iki durum da farklı tutku türünün oluşmasına neden olmaktadır. Deci ve Ryan'ın *Öz Belirleme Teorisine* dayanarak (1985; 2000) Vallerand (2008), bireylerin etkinliklere daha özerk nedenlerle (getirdiği doğal memnuniyet nedeniyle) veya daha kontrollü nedenlerle (önemli telafi edici işlevlere hizmet ettiği için) katılım sağlayacağını ve bunun da sonuç olarak daha uyumlu veya takıntılı bir tutku üreteceğini önermektedir.

Bireyin deneyimlediği tutku uzun sürelidir ve tutkunun odağındaki faaliyet ise çok belirgindir. Katılıma esas faaliyetin seçimi, faaliyetin bireyin kimliğinin merkezindeki özellikler ile bağlantılı oluşuyla ilgilidir. Faaliyet bir bakıma bireyi tanımlamakta ve bu yönü ile faaliyete yönelik bireyde tutku gelişmektedir. Katılım ile faaliyet bireyin kimliğine dahil edilir ve bireyi tanımlamak için kullanılır (Vallerand vd., 2003, ss. 757-758). Bu ilişki bireyin yaşam kalitesini artırabilir ya da yıkıcı sonuçlara sebebiyet verebilecek düzeyde bağımlılık oluşturur (Vallerand vd., 2003, s. 764).

3.1. Uyumlu Tutku

Uyumlu tutku (Harmonious Passion) "*bireyin bir faaliyete olan tutkusunun yaşamının diğer yönleriyle uyumlu olması*" olarak tanımlanır (Vallerand vd., 2003, s. 757). Uyumlu tutku davranışsal düzenlemelerin özerk bir şekilde içselleştirilmesinden kaynaklanarak gelişen bir tutku türüdür (Vallerand ve Verner-Filion, 2013, s. 37). Bu otonom bir içselleştirmeyi ifade eder (Vallerand vd., 2003, s. 756). Bu tür bir içselleştirme aktiviteye katılma konusunda güçlü ancak kontrol edilebilir bir arzu üretir. Bu durum aktiviteyi sürdürme konusunda bir irade ve kişisel onay duygusu doğurur. Böylece faaliyetin önemi herhangi bir koşula bağlı olmaksızın özgürce kabul edilir. Yani bireyler etkinlik katılımında kontrol edilemez bir dürtü yerine özgürce yapmayı seçerler. Bireyin buradaki tercih nedeni aktiviteyle ilişkili dışsal sebepler veya sonuçlar (örn; saygı, tanınma) nedeniyle değil, aktivitenin kendi özelliklerinden (örn; zorlu, eğlenceli) dolaydır (Sheldon, 2002). Böylece aktivitenin gerçekleştirilmesine yönelik bireyde motivasyonel süreçler devreye girer (Vallerand vd., 2003). Etkinlik benliğinin diğer

yönleriyle uyumludur ve bireyin benliğiyle tam olarak bütünleşmiştir (Deci ve Ryan, 2000). Bu durum Öz Belirleme Teorisi doğrultusunda (Deci ve Ryan, 1985; 2000) içselleştirmenin bireylerin kendilerini özerk, yeterli ve ilişkili olduklarını düşündükleri faaliyete yönelik gerçekleşmektedir.

Uyumlu tutku bireyde yüksek öznel canlılık ve dirence yol açar. Birey enerji ve yaşama gücü duygularını yaşar. Bu durum bireyde proaktif davranışlara yol açar ve değişime yönelik uyumunu hızlandırır (Dubreuil vd., 2014). Ayrıca uyumlu tutku bireyde öz yeterliliği geliştirir ve kabiliyetlerini artırır (Liu vd., 2011). Bu durum örgütsel performansı iyileştirir.

Özetle, bir aktiviteye yüksek değer verildiğinde, o aktivite ya da faaliyet birey için anlamlı olduğunda ve önemli olarak özgürce kabul edildiğinde bireyin kimliğinde içselleştirilecek ve uyumlu bir tutku deneyimine yol açacaktır (Houliort vd., 2015; Vallerand vd., 2014). Bir aktivite ya da etkinliğe uyumlu tutku ile dahil olmak hem bireyin göreve tam bir konsantrasyon ile odaklanmasına hem de görev sırasında ve sonrasında pozitif sonuçlar elde etmesine neden olur. Uyumlu tutku, daha esnek bir görev katılımı sağlar, birey bu deneyimin tadını çıkarabilir ve iş tatmini elde edebilir (Vallerand vd., 2010). Diğer taraftan tutkulu faaliyete katılım engellendiğinde, uyumlu tutkuya sahip bireyler duruma iyi uyum sağlayabilmeli ve dikkatlerini ve enerjilerini yapılması gereken diğer görevlere odaklayabilmelidir. Faaliyete ait kontrolün bireyin elinde olması nedeniyle uyumlu tutkulu birey bu durum ile kolaylıkla başa çıkabilmektedir (Vallerand ve Verner-Filion, 2013, s. 37).

3.2. Takıntılı Tutku

Vallerand takıntılı tutkuyu (Obsessive Passion) “*bireyin takıntılı bir dürtü nedeniyle bir aktiviteye katılması*” şeklinde tanımlamaktadır (Vallerand vd., 2003, s. 757). Takıntılı tutkunun içsel ihtiyaçların karşılanmamasından kaynaklandığı ileri sürülmektedir (Mageau vd., 2008, s. 605). Takıntılı tutku iç kaynaklı baskılar ya da sosyal çevredeki baskıların içselleştirilmesi ile oluşur. Burada birey aktiviteye bağlı sosyal kabul veya benlik saygısı duyguları nedeniyle, aktivite katılımından kaynaklanan kontrol edilemeyen bir heyecan duygusundan veya baskıcı sosyal ortamlardan dolayı bir zorlama hisseder. Birey kendisini kontrol altına alan iç koşullar sebebiyle sevse dahi etkinliğe katılmaya mecbur hisseder. Tutkulu faaliyete katılmadan kendisini alamaz (Curran vd., 2015, s. 633).

Takıntılı tutku hali aktiviteyi gerçekleştirmeye yönelik güçlü bir arzudur fakat bu durum bireyin kontrolünde olmadığı için olumsuz bir durum olarak da görülür. Bunun nedeni birey yaşadığı içsel durumlar üzerindeki kontrol

ve irade kaybı nedeni ile faaliyete katılımı yönetme noktasında yetersiz kalmasıdır (Philippe vd., 2010, s. 918).

Vallerand takıntılı tutku durumunda aktiviteye katılımın öz değerini yerine geçtiğini öne sürmektedir. Bu nedenle birey faaliyete katılmaya mecbur hisseder (Vallerand vd., 2003). Faaliyet kişiyi etkisi altına alır ve sonunda bireyin kimliğinde uyumsuz bir yer edinir. Takıntılı tutkulu bireylerde faaliyete yönelik katı bir ısrar oluşur. Sonraki aşamada bağımlılığa hatta egoya sebebiyet verir. Bu durum takıntılı olan faaliyet ile bireyin yaşamındaki diğer faaliyetler arasında çatışmaya neden olur (Vallerand vd., 2003, s. 757). Faaliyete katılım sırasında ve sonrasında ayrıca diğer olumsuz duygusal, bilişsel ve davranışsal sonuçlarla karşılaşma riski oluşur (Vallerand ve Verner-Filion, 2013, s. 38). Yani, takıntılı tutku yaşandığında faaliyet ve sonuçları bireyin kimliğiyle tam olarak bütünleşmemekte ve bu nedenle bireyin var olan değerleri ve hedefleri ile çelişmektedir (Curran vd., 2015, s. 633).

Özetle, uyumlu ve takıntılı tutku bireylerin hoşlandıkları, zevk aldıkları veya sevdikleri bir aktiviteyi sürdürme arzusunu yansıtmada benzer özellikler gösterse de, aktivite üzerindeki bireyin kontrolü (uyumlu tutku durumunda) ya da aksine bireyin aktivitenin kontrolünde olması (takıntılı tutku durumunda) noktasında farklılık göstermektedir. Bu durumun doğası, iki farklı tutku türüne yönelik farklı algıların oluşmasına (pozitif ya da negatif olarak görülmesi) hatta sonuçları noktasında farklılıklar göstermelerine neden olmaktadır.

3.3. Uyumlu ve Takıntılı Tutkunun Öncül ve Sonuçları

İkili tutku modeli, uyumlu ve takıntılı tutkunun bireylerin işlevselliğini tahmin etmede farklı roller oynadığını öne sürer (Vallerand vd., 2003). Tutku yeni ve gelecek vaat eden fırsatların keşfedilmesine (Baron, 2008) ve bunlardan yararlanma eğilimine yol açan (Klaukien vd., 2013) yeni bilgi kalıplarının tanınmasını teşvik eder (Schenkel vd., 2019, s. 71). Tutku kavramı zor zamanlarda bile faaliyete ya da etkinliğe katılıma, optimal performansa ve iyi-olma haline ve içsel mutluluğa giden bir yol olarak hayatın nasıl yaşamaya değer olabileceği konusunda bir kilit noktasıdır (Vallerand vd., 2003; 2010). Örgütlerin iş yaptıkları ortamın değişken olması ve yüksek bir küresel rekabetle karakterize edilmesi nedeni ile sürekli değişikliklere yanıt verebilmeleri açısından tutkulu çalışanlara ihtiyacı vardır. Bu açıdan tutku hem çalışanlar hem de örgütler için son derece önemli ve faydalı görünmektedir.

Tutkulu bireyler yeni ve zorlu durumlara kolayca uyum sağlayabilirler (Rupali ve Rajnish, 2015). Uyumlu tutkuya sahip bireylerin daha esnek

bir şekilde faaliyete katılması, tamamen göreve odaklanması ve daha pozitif sonuçlar elde etmesi beklenir (Parastatidou vd., 2012, s. 121). Uyumlu tutku ile takıntılı tutku arasındaki fark bireyin tutku üzerindeki tam kontrolüdür. Bu sebeple takıntılı tutkulu birey etkinlikten kendisini alamaz ve ne zaman ayrılması gerektiği konusunda yönlendirici olamaz. Bunun aksine uyumlu tutku tecrübe eden bireyin etkinlik üzerinde tam kontrolü söz konusudur ve etkinlikten istediği anda geri çekilebilir (Vallerand, 2013). Bu durum bireysel davranışlarda ve örgütsel ortamda sergilenen davranışlarda önem arz eder. Takıntılı tutku tecrübe eden birey iç ve dış baskılar nedeni ile bazı aktiviteleri sonlandıramaz ve bu durum istenmeyen sonuçlara neden olabilir. Örneğin bir girişimin sonlanması ya da yön değiştirmesi gerektiği noktada bu faaliyetten bireyin kendini alamaması ve devam ettirmesi girişimi büyük ölçüde başarısızlığa sürükleyecek ve bireysel ve örgütsel zarara sebebiyet verebilecektir.

Uyumlu tutku tecrübe eden birey yaşadığı iç ve dış denge nedeni ile amaç ve isteklilik uyumu elde edecek, bu durum ise göreve bağlı kalma ve devamında başarı ile sonuçlanacaktır. En önemli sonucu ise birey etkinliğe/faaliyete yönelik tutkulu bir bağlılık yaşasa dahi görevin başarısızlık sinyalleri alındığında faaliyetten vazgeçebilecek ya da yeniden yönlendirebilecektir. Uyumlu tutkulu birey çalışma sürecinde aktif ve uyanık hisseder ve benzer pozitif duygular yaşar (Zhao vd., 2015, s. 3). Uyumlu tutku sadece pozitif işlevsellik ile ilişkili değildir (Curran vd., 2015; Vallerand, 2015) aynı zamanda bireyin negatif işlevselliğe karşı mücadele etmesine yardımcı olmaktadır (Belanger vd., 2015; Birkeland, 2017). Uyumlu tutku zamanla psikolojik iyi olma hali üzerinde etkili olur ve böylece pozitif duygusallığı desteklemektedir (Rousseau ve Vallerand, 2008, s. 206). Uyumlu tutku pek çok pozitif bireysel ve örgütsel sonuca sebep olmaktadır. Örneğin uyumlu tutku ile duygusal tükenme ve tükenmişlik sendromu ile negatif ilişki tespit edilmiştir (Belanger vd., 2015). Ayrıca uyumlu tutkuya sahip çalışanlar daha fazla örgütsel vatandaşlık davranışı sergilemektedir (Burke vd., 2015).

Takıntılı tutku bireysel açıdan da pek çok olumsuz sonuç ile ilgilidir. Örneğin yaşanılan takıntı nedeni ile birey etkinlik ya da faaliyeti hayatının odak noktası haline getirmekte ve bu durum yaşamının diğer yönlerine verilen zaman ya da değeri azaltmaktadır. Takıntı haline gelen tutkulu etkinlik bireyin yaşamı ile tutkusu arasında çatışmalara neden olmaktadır (Amiot vd., 2006). Vallerand takıntılı tutkunun yaşam dengesizliğine, ısrar, sebat ve negatif duygusallığa neden olduğunu öne sürmektedir (Vallerand vd., 2003, s. 758; Mageau vd., 2005, s. 101). Ayrıca, uyumsuz davranışlar, riskli ve iyi düşünülmemiş kararlar ve kontrol kaybı ile ilişkilidir (Philippe ve Vallerand, 2007).

Sonuç olarak, takıntılı tutku depresyon, kaygı ve düşük yaşam memnuniyeti (Rousseau ve Vallerand, 2003, s. 199; Vallerand vd., 2007; 2008) ile pozitif yönde ilişkilidir. Birey etkinlik veya faaliyet sırasında ve sonrasında gergin ve suçlu hissetmek gibi negatif duygular yaşar (Zhao vd., 2015, s. 3). Takıntılı tutkulu birey işe yönelik daha fazla zaman harcamasına rağmen daha düşük performans elde eder (Cuadroit vd., 2011). Çünkü bu tutku türü bireylerin görevlere tam olarak katılımını engelleyen daha savunmacı süreçlere yol açar (Rousseau ve Vallerand, 2008; Stenseng vd., 2011). Ayrıca, psikolojik rahatsızlık (örn; tükenmişlik, kaygı) ve optimal olmayan işlevsellik (Houfort vd., 2015) ile ilişkilidir ve sonucunda da iş üzerinde daha düşük kontrole sebep olur (Lavigne vd., 2012). Tüm bu sonuçlar takıntılı tutkunun bireyleri ve örgütleri olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Vallerand vd., 2003, ss. 758-759).

Rekabetin yüksek olduğu ortamlarda takıntılı tutkulu birey takıntılı olduğu faaliyet ile yaşamının diğer hedefleri arasında çatışma hissi yaşar. Bunun sebebi bireylerin tecrübe ettiği tutku türünün bireyin yaşamının diğer alanlarını ihmal etmesine neden olmasıdır (Amiot, 2006, s. 221). Girişimciler üzerine yapılan çalışmalarda takıntılı tutkulu girişimcilerin katı bir hedef planlarının olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Vallerand vd., 2003; Cardon vd., 2009). Ayrıca takıntılı tutkunun negatif duygusalığa (Mageau vd., 2005; Vallerand vd., 2003), depresyon, kaygı ve düşük yaşam memnuniyetine (Rousseau ve Vallerand, 2003; Vallerand vd., 2008) sebep olduğu sonucuna varılmıştır (Vallerand vd., 2003).

Araştırmalar, işe yönelik tutkunun örgütsel başarıya en çok katkıda bulunan benzersiz bir insan yeteneği olduğu iddiasını desteklemektedir (Hagel vd., 2010) Başarılı insanların ve örgütlerin faaliyetlerine yönelik tutkulu olduklarından performans açısından tam potansiyellerine ulaştıkları ileri sürülür (Lavigne vd., 2014).

Sonuç olarak, tutku çeşitli kişisel özellikler ve süreçlerle ilişkilidir. İkili yapısı nedeniyle farklı bireysel ve davranışsal sonuçlara etki etmiştir. Uyumlu tutku pozitif sonuçlar, bilişsel ve duygusal iyi olma ve performansa yönelik faydalarla alakalı iken, takıntılı tutku bilişsel, duygusal bozukluk ve performans üzerinde beklenmedik sonuçlar ile alakalıdır.

Tutkunun bireysel ve örgütsel sonuçları kavramın önemine dikkat çekmiş ve öncüllerinin araştırılmasına yönelik çalışmalara yön vermiştir. İkili Tutku Modeline göre, etkinliğin kimliğe içselleştirilme şekli etkinliğe yönelik geliştirilen tutkunun türünü belirlemektedir (Vallerand vd., 2003; Vallerand, 2008; 2010). Burada bahsedilen içselleştirme olan otonom içselleştirmede (yani seçim, irade, ilgi gibi nedenlerle faaliyet başlatma) uyumlu tutku

oluşurken, kontrollü bir içselleştirme (yani zorunluluk, dışsal teşvikler, suçluluk, ego-ilgi gibi nedenlerle faaliyet başlatma) ise takıntılı tutkuya sebep olmaktadır.

Bununla birlikte birey ve örgüt üzerinde yapılan çalışmalarda her iki tutku türünün de öncüllerine yönelik bazı bulgular sunulmuştur. Mageau ve diğerleri (2009) bir ebeveyn veya uzman bir yetişkinden özerklik desteğinin sağlanmasının aktiviteye yönelik uyumlu bir tutku gelişimini öngördüğünü göstermiştir. Girişken, başkalarının bakış açısını kabul eden ve seçenek sunan önemli kişilerle çevrili olmak, uyumlu bir tutkunun gelişimini olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur. Diğer taraftan ilişkili olma ihtiyacı ile uyumlu tutku arasında doğrudan takıntılı tutku arasında ise dolaylı ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca otonomi ve yeterlilik tatmininin yine her iki tutku türü üzerinde doğrudan etkilerinin olduğu ortaya konulmuştur (Chamorro vd., 2021).

Özetle, genel olarak sonuçlar uyumlu ve takıntılı tutkunun farklı tutku türleri olduğu yönündeki modeli doğrulamaktadır. Tutku türlerinin her ikisinin de farklı öncül ve sonuçlardan etkilenebileceği gibi aynı değişkenlerden farklı düzeylerde de etkilenebilecekleri gerçeğini ortaya koymaktadır.

3.4. Takıntılı ve Uyumlu Tutku Üzerine Çalışmalar

Vallerand ve diğerleri (2003) tutku üzerine yaptıkları çalışmalarda İkili Tutku Modeli için Tutku Ölçeği geliştirmiş ve geçerlik ve güvenilirlik analizlerini tamamlamıştır. Bu ölçekte tutkunun iki boyutu (takıntılı tutku ve uyumlu tutku) ele alınmıştır. Ölçek genel manada 14 maddeden oluşmaktadır ve uyumlu tutku ve takıntılı tutku boyutları ölçülmektedir.

Vallerand (2015) bu iki tutku türünün birbirinin zıttı olarak görülemeyeceğini her ikisinin de farklı süreçler olduğunu ortaya koymaktadır. Bireyin her iki tutku türünü de aynı anda yaşayabileceğini ifade etmektedir. Yani birey aynı anda yüksek derecede uyumlu ve takıntılı tutku yaşayabilirken başka bir durumda her ikisini düşük seviyede yaşayabileceğini ya da birini yüksek seviyede yaşarken diğerini daha düşük bir seviyede yaşayabileceğini ifade etmektedir. Schellenberg ve diğerleri (2019) ise dörtlü bir yaklaşım sunarak tutkunun deneyimlenme şekillerini ortaya koymuştur. Bunlar; saf uyumlu tutku (yüksek uyumlu tutku ve düşük takıntılı tutku), saf takıntılı tutku (yüksek takıntılı tutku ve düşük uyumlu tutku), karışık tutku (hem yüksek uyumlu tutku hem de takıntılı tutku) ve tutkusuz (hem düşük uyumlu tutku hem de takıntılı tutku). Buradan hareketle yapılan çalışmalarda saf uyumlu tutku deneyiminin fiziksel ve psikolojik iyi oluşla pozitif olarak ilişkili olduğu, saf takıntılı tutkunun ise, düşük iyi-oluş seviyeleriyle bağlantılı olduğu ortaya

konmuştur. Aynı model kullanılarak yapılan diğer çalışmalarda, saf uyumlu tutku düşük iş-aile çatışması ve verimsiz iş davranışlarıyla ilişkiliyken saf takıntılı tutkunun ise, yüksek seviyede iş-aile çatışması ve düşük seviyede aile yaşam memnuniyeti ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Gillet vd., 2022).

Kavrama yönelik yapılan diğer araştırmalarda ise, tutku ile akış ve negatif ve pozitif duygular gibi diğer ilgili yapılar arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Bulgular *akış* (Philippe vd., 2009, Vallerand, 2010; 2015) ve *pozitif duygular* (Philippe vd., 2010; Vallerand vd., 2003; 2006) ile uyumlu tutkunun pozitif takıntılı tutku ile ise negatif ya da ilişkisiz korelasyona sahip olduğu sonucuna varmıştır. Benzer diğer çalışmalarda *negatif duygularla* uyumlu tutku arasında korelasyon bulunamamış ya da negatif korelasyon tespit edilmiştir. Takıntılı tutku ile ise pozitif korelasyon tespit edilmiştir (Lafrenière vd., 2009).

Donahue ve diğerleri (2009) tarafından basketbolda *saldırganlık* üzerine yapılan bir araştırma takıntılı tutkulu oyuncuların kimlik tehdidi durumlarında daha yüksek seviyede saldırganlık sergiledikleri belirlenmiştir. Se'guin-Le'vesque ve diğerleri (2003) takıntılı tutkulu bireylerin yaşamlarının diğer alanlarındaki aktiviteler ve *çatışma* arasında korelasyon tespit etmiştir. Ayrıca zorlu spor aktivitelerine yönelik takıntılı tutkuyla *içe yansıtılmış motivasyonun* ilişkili olduğu bulunmuştur (Vallerand ve Miquelon, 2007). Takıntılı tutkunun *negatif duygusallık* ve *düşük yaşam tatmini* ve *iyi oluş* seviyeleri gibi çeşitli olumsuz sonuçlarla ilişkisi tespit edilmiştir (Blanchard ve Vallerand, 1998). Lafreniere ve diğerleri (2011) *antrenör-atlet ilişkisinde* tutkunun rolünü inceledikleri çalışmada uyumlu tutkunun bu ilişkiyi pozitif yönde etkilediğini takıntılı tutkunun ise ilişkili olmadığı sonucuna varmıştır. Çalışmada ayrıca uyumlu tutkulu bireylerin dış ödüllerden ziyade içsel motivasyon ile faaliyete yöneldikleri sonucu elde edilmiştir. Bélanger ve diğerleri (2013) başarısızlık bilgisi dâhilinde tutkulu bireyin performansı üzerinde etkisini araştırmıştır. Takıntılı tutkulu bireylerin performansında artış tespit edilirken uyumlu tutkulu bireyin bu bilgidен etkilenmediği sonucu elde edilmiştir.

Diğer taraftan uyumlu tutku ve *öznel iyi-oluş* arasında pozitif ilişki (Vallerand vd., 2007) ve *kaygı düzeyi* ile negatif ilişki (Blanchard ve Vallerand, 1998) tespit edilmiştir. Ayrıca, uyumlu tutkunun *ruminasyonla* (Ratelle vd., 2004) ve *yoğun ısrarla* (Rip vd., 2006; Vallerand vd., 2003) herhangi bir ilişki tespit edilememiştir. Bir aktiviteye yönelik uyumlu tutkuya sahip olmanın tutkulu aktivite bağlamında pozitif kişilerarası ilişkilerin gelişmesine yol açtığı, takıntılı tutkunun ise kişilerarası ilişkilerin kalitesiyle ilişkili olmadığı bulunmuştur (Philippe vd., 2010). Se'guin-Le'vesqueise ve diğerleri (2003), *internete* yönelik takıntılı tutkunun, bireyin *romantik ilişkilerinde* çatışma

ile pozitif ilişkili olduğunu, uyumlu tutkunun ise bu durum ile ilişkili olmadığını göstermiştir. Benzer bir çalışmada ise Vallerand (Vallerand vd., 2008) bireyin futbola olan tutkusu ile romantik ilişkisi arasında negatif ilişki tespit ederken, uyumlu tutku ile bireyin eşiyle çatışması arasında herhangi bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca *iş tatmini* (Vallerand vd., 2010), *örgütsel bağlılık ve örgütte kalıcılık niyeti* (Burke vd., 2015; Houliort vd., 2014), *iş performansı* (Vallerand, 2014) ile pozitif ilişkiler tespit edilmiştir.

Özetle, tutku üzerine yapılan çalışmalar akademik alanda (Vallerand vd., 2007) spor alanında (Mageau, 2009; Donahue vd., 2009) ve sağlık alanında (Curran vd., 2011; Forest vd., 2011; Ratelle vd., 2004; Vallerand vd., 2010) tutkunun varlığı konusunda kanıtlar sunmuştur. Buradan hareketle sonraki çalışmalar da hem bireysel (Donahue vd., 2009) hem de örgütsel (Burke vd., 2015; Houliort vd., 2014; Vallerand, 2014) ilişkiler ortaya konmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda örgütsel ortamda tutku kavramının varlığı ve örgütsel ilişkilerde pozitif ya da negatif etkilerinin ortaya konması için yeni çalışmalara ihtiyaç duyulacaktır.

4. SONUÇ

İkili tutku modeli (Vallerand vd., 2003) tutkunun iki boyutunu ortaya koyar ve bu boyutları birbirinden ayırır. Bunlardan ilki kişinin sevdiği bir aktiviteye karşı dengeli, içten ve sağlıklı bir ilişkiyi gerektiren uyumlu tutku, ikincisi ise sevilen aktiviteye yönelik meşgul olma, sağlıksız ve katı ısrarı içeren takıntılı tutkudur. Bu alanda yapılan çalışmalar ise her iki tutku boyutunu da bilişsel, duygusal ve davranışsal sonuçlarını tahmin eden yapılar olarak ele almaktadır (Curran vd., 2015). Tutku insan davranışlarına yön veren motive edici güce sahip bir yapıdır. Fakat bu motivasyon gücünün davranışları yönlendirmede pozitif ruhsal ve davranışsal dengeyi destekleyen ya da zarar veren etkileri mevcuttur. Bu etkilerin duygunun türü ve düzeyi ile ilişkili olabileceği yönünde artan bir ilgi mevcuttur (Vallerand vd., 2003).

Birey davranışlarını anlamada çevresel koşullarla birlikte bireyin içsel motivasyonu hakkında bilgi sahibi olmak faydalı olacaktır. Davranışlara sebep olan içsel dürtüler ile birlikte bu davranışları seçme ve sürdürme konusunda bireyin yaşadığı tutku türü davranışların açıklanması ve farklılıkların ortaya konması noktasında büyük ölçüde yol gösterici olacaktır (Gülbahar, 2019, s. 161). Tutkuya dayalı çalışmalarda edinilen bilgiler tutkunun bireyin yaşam kalitesi ve çalışma performansı üzerindeki yapıcı ve yıkıcı etkilerinin olduğuna yöneliktir. Tutku bir taraftan yaşamda ahenkli bir rol alıp destekleyici ve bu pozitif etkinin artırılması yönünde yardımcı olabilirken, diğer taraftan yıkıcı bir etki sergileyerek yaşam kalitesini ve çalışma performansını düşürerek

mental iyi-oluş üzerinde deformasyona sebep olmaktadır (Vallerand vd., 2003; 2007).

Tutkunun kontrollü bir şekilde bireyin yaşamına dahil edilmesi genel olarak bireyin ilgisinin peşinde koşma konusundaki kararlılığını arttırması ile pozitif sonuçlara yönlendirilebilir (Vallerand vd., 2003; 2007). Böylece azim, sebat içeriği yönünden pozitif bir anlam içerebilir. Diğer taraftan kontrol altına alınamayan duygular bireyin yaşamında ya da yaşam tarzında negatif bir yük olabilir. İlişkiler açısından yıkıcı ve zorlayıcı olması nedeni ile bireyin ruhsal dengesini zedeler. Bu durum negatif duyguları uyandırır, kesin bir ısrara yol açabilir ve dengeli, başarılı bir yaşama müdahale edebilir (Vallerand vd., 2003, s. 756).

Tutkunun türüne yönelik çalışmalar uyumlu tutkunun iyi-olma hali, uyarlanabilir biliş, motivasyon, performans ve kasıtlı uygulama bir dizi faaliyet içi ve dışı fayda ile birlikte değişen, büyük ölçüde destekleyici ve motivasyon artırıcı bir güç olabileceğini göstermektedir. Ayrıca hastalık hali ve negatif bilişi kontrol altında tutmaya da yardımcı olabilir (Curran, 2015, s. 651). Fakat takıntılı tutku için durum bu şekilde değildir. Takıntılı tutku çok arzu edilen bir motivasyon kaynağı olmamakla birlikte uyumsuz içsel sonuçlarla da birlikte değişiklik göstermektedir.

Özetle, İkili Tutku Modeli her biri farklı öncül, sonuçlar ve psikolojik süreçlerle ilişkili iki tür tutkunun (uyumlu ve takıntılı) varlığını varsaymaktadır. Uyumlu tutku, aktivitenin kimlikteki özerk bir şekilde içselleştirilmesinden kaynaklanır ve insanları sevdikleri aktiviteye katılmayı seçmeye yönlendirir. Takıntılı tutku ise, kontrollü bir içselleştirmeden kaynaklanır ve bireyin sevdiği aktiviteye katılmak için kontrol edilemez bir arzu olarak deneyimlenir. Uyumlu tutku pozitif duygulara ve genel manada iyi-olma haline yol açarken takıntılı tutku, aktiviteye esnek katılımı zayıflatır ve iyi-olma hali için bir tehdit oluşturur. Böylece bir etkinlik katılımında bireyin tecrübe ettiği duygu türü aktivite sırasında ve sonrasında bireyin içinde bulunacağı duygu durumu uyum ya da çatışma durumu hakkında bilgi vermektedir. Bu sebeple bireyin, örgüt ortamında ilişkilerin ve örgütsel süreçlerin sonuçlarının sağlıklı bir şekilde devam ettirilebilmesi ve sonuçlandırılabilmesi için tutku durumunun düzenlenmesi ve kontrol altında tutulması önemli olacaktır.

Tutku, bireylerin bir alanda, aktivite ya da faaliyette başarıya ulaşmak için neden bu kadar çok zaman ve çaba harcadıklarının muhtemel bir açıklamasıdır. Bireyin bir aktivite ya da faaliyete yönelik bilişsel ve duygusal değerlendirmelerine dayanan kalıcı bir arzu durumu olarak kavramsallaştırılır. Tutku kavramı yeni bir kavramdır ve son on yılda örgütsel yönetim alanındaki çalışmaların ilgisini çekmeye başlamıştır. Vallerand ve diğerleri (2003) İkili

Tutku Modelinde tutku türlerinin çok farklı sonuçlara yol açtığını ortaya koymuştur. Bu sebeple deneyimlenen tutku ve sonuçlarını incelemek ve yönetmek önemli olacaktır. Fakat yine de bu alanda yapılan çalışmalar henüz çok sınırlıdır ve tutku boyutlarının kişi-örgüt ilişkileri ile uyumlu tutku ve takıntılı tutku düzeylerinin birbiriyle ilişkisi henüz incelememiştir.

Sonuç olarak, yöneticilerin örgütsel amaçlara ulaşmak amacıyla çalışanların iyi-olma hallerini sağlamaya ve üretkenliklerini artırmaya odaklanması gerekmektedir. Örgütsel amaçlarla uyumu artıran diğer taraftan da bireyin psikolojik ve mental sağlığını koruyan uyumlu tutkunun teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu da ancak çalışanların güçlü yönlerinin tespit edilerek diğer yönlerini geliştirmeye dayalı örgüt kültürü inşa etmek, kariyer gelişim programlarını bu yönde tasarlamak ve çalışanlara ilham ve vizyon kazandıran liderlik tarzı ile mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- Amiot, C. E., Terry, D. J., Jimmieson, N. L. ve Callan, V. J. (2006). A longitudinal investigation of coping processes during a merger: Implications for job satisfaction and organisational identification. *Journal of Management*, 32, 552-574. <https://doi.org/10.1177/0149206306287542>
- Baron, R. A. (2008). The role of affect in the entrepreneurial process. *Academy of Management Review*, 33(2), 328-340. <https://www.jstor.org/stable/20159400>
- Baum, J. R. ve Locke, E. A. (2004). The relationship of entrepreneurial traits, skill, and motivation to subsequent venture growth. *Journal of Applied Psychology*, 89(4), 587-598. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.89.4.587>
- Belanger, J., Pierro, A., Kruglanski, A., Vallerand, R. ve Falco, A. (2015). On feeling good at work: The role of regulatory mode and passion in psychological adjustment. *Journal of Applied Social Psychology*, 45, 319-329. <https://doi.org/10.1111/jasp.12298>
- Birkeland, I. K., Richardsen, A. M. ve Dysvik, A. (2017). The role of passion and support perceptions in changing burnout: A Johnson-Neyman approach. *International Journal of Stress Management*, 25(2), 163-180. <https://doi.org/10.1037/str0000057>
- Blanchard, C. B. ve Vallerand, R. J. (1998). *Harmonious and obsessive passions: A look at subjective well-being*. Poster session presented at the meeting of the American Psychological Society, Washington, DC.
- Burke, R. J., Astakhova, M. N. ve Hang, H. (2015). Work passion through the lens of culture: Harmonious work passion, obsessive work passion, and work outcomes in Russia and China. *Journal of Business and Psychology*, 30(3), 457-471. <https://doi.org/10.1007/s10869-014-9375-4>
- Cardon, M. S., Wincent, J., Singh, J. ve Drnovsek, M. (2009). The nature and experience of entrepreneurial passion. *Academy of Management Review*, 34(3), 511-32. <https://doi.org/10.5465/amr.2009.40633190>
- Caudroit, J., Boiché, J., Stephan, Y., Le Scanff, C. ve Trouilloud, D. (2011). Predictors of work/family interference and leisure-time physical activity among teachers: The role of passion towards work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 20(3), 326-344. <https://doi.org/10.1080/13594320903507124>
- Chamorro, J. L., Alcaraz, S., Sánchez-Oliva, D., García-Calvo, T. ve Torregrosa, M. (2021). Fuelling the passion: Psychological needs and behavioural regulations as antecedents of passion for football, *Journal of Sports Sciences*, 39(6), 653-662. <https://doi.org/10.1080/02640414.2020.1840056>
- Curran, T., Hill, A., Appleton, P., Vallerand, R. ve Standage, M. (2015). The psychology of passion: A meta-analytical review of a decade of research

- on intrapersonal outcomes. *Motivation and Emotion*, 39, 631-655. <https://doi.org/10.1007/s11031-015-9503-0>
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Plenum.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. (4), 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Diener, E., Emmons, R., Larsen, R. J., ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://emmons.faculty.ucdavis.edu/wp-content/uploads/sites/90/2015/08/1985_5-SWLS.pdf
- Donahue, E. G., Rip, B. ve Vallerand, R. J. (2009). When winning is everything: On passion, identity, and aggression in sport. (5), 526-534. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2009.02.002>
- Dubreuil, P., Forest, J. ve Courcy E. (2014). From strengths use to work performance: The role of harmonious passion, subjective vitality, and concentration. *Journal of Positive Psychology*, 9(4), 335-349. <https://doi.org/10.1080/17439760.2014.898318>
- Forest, J., Mageau, G. A., Sarrazin, C. ve Morin, E. S. (2011). “Work is my passion”: The different affective, behavioral, and cognitive consequences of harmonious and obsessive passion toward work. *Canadian Journal of Administrative Sciences*, 28(1), 27-40. <https://doi.org/10.1002/cjas.170>
- Frijda, N. H., Mesquita, B., Sonnemans, J. ve Van Goozen, S. (1991). The duration of affective phenomena or emotions, sentiments and passions. In K. T. Strongman (Ed.), *International review of studies on emotion* (pp. 187-225). Wiley.
- Gillet, N., Vallerand, R. J., Schellenberg, B., Bonnaventure, J. A., Becker, M., Brault, S., Lorho, F. ve Sandrin, E. (2022). On the role of harmonious and obsessive passion in work and family outcomes: A test of the quadripartite approach. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03442-y>
- Güllübarar, Y. (2019). *Girişimcilik tutkusunun yenilikçi davranışlar ve başarısızlık korkusu üzerine etkisi: Metanetin aracılık rolü* (Yayın No. 555331) [Doktora tezi, Aksaray Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurumu Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Hagel III, J., Brown, J. S., Kulasoorya, D. ve Elbert, D. (2010). *Measuring the forces of long-term change: The 2010 shift index*. Deloitte Center for the Edge, 2.
- Hatfield, E. ve Walster, G.W. (1978). *A new look at love reading*. Addison-Wesley.

- Houliort, N., Vallerand, R. ve Laframboise, A. (2015). Heavy work investment: The role of passion. In I. Harpaz ve R. Snir (Eds.), *Heavy work investment: Its nature, sources, outcomes, and future directions* (pp. 47-67). Routledge/Taylor and Francis Group.
- Keyes, C. (2002). The mental health continuum: From languishing to flourishing in life. *Journal of Health and Social Behavior*, 43, 207-22. <https://doi.org/10.2307/3090197>
- Klaukien, A., Shepherd, D.A. ve Patzelt, H. (2013). Passion for work, non work-related excitement, and innovation managers' decision to exploit new product opportunities. *Journal of Product Innovation Management*, 30(3), 574-588. <https://doi.org/10.1111/jpim.12010>
- Lafrenière, M. A. K., Bélanger, J., Sedikides, C. ve Vallerand, R. (2011). Self-esteem and passion for activities. *Personality and Individual Differences*, 51(4), 541-544. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.04.017>
- Lafreniere, M. A. K., Vallerand, R. J., Donahue, E. G. ve Lavigne, G. L. (2009). On the costs and benefits of gaming: The role of passion. *Cyber Psychology & Behavior*, 12(3), 285-290. <https://doi.org/10.1089/cpb.2008.0234>
- Lavigne, G. L., Forest, J., Fernet, C. ve Crevier-Braud, L. (2014). Passion at work and workers' evaluations of job demands and resources: A longitudinal study. *Journal of Applied Psychology*, 44, 255-265. <https://doi.org/10.1111/jasp.12209>
- Liu, D., Chen, X.-P. ve Yao, X. (2011). From autonomy to creativity: A multi-level investigation of the mediating role of harmonious passion. *Journal of Applied Psychology*, 96(2), 294-309. <https://doi.org/10.1037/a0021294>
- Mageau, G. A., Vallerand, R. J., Charest, J., Salvy, S. J., Lacaille, N., Bouffard, T. ve Koestner, R. (2009). On the development of harmonious and obsessive passion: The role of autonomy support, activity specialization, and identification with the activity. *Journal of Personality*, 77(3), 601-646. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2009.00559.x>
- Parastatidou, I., Doganis, G., Theodorakis, Y. ve Vlachopoulos, S. (2012). Exercising with passion: Initial validation of the passion scale in exercise. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 16, 119-134. <https://doi.org/10.1080/1091367X.2012.657561>
- Philippe, F. L., Vallerand, R. J., Houliort, N., Lavigne, G. L. ve Donahue, E. G. (2010). Passion for an activity and quality of interpersonal relationships: The mediating role of emotions. *Personality and Individual Differences*, 48(6), 917-932. <https://doi.org/10.1037/a0018017>
- Philippe, E., Vallerand, R. J., Richer, R. J., Vallieres, E. ve Bergeron, J. (2009). Passion for driving and aggressive driving behavior: A look at their relationship. *Journal of Applied Social Psychology*, 39(12), 3020-3043. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2009.00559.x>

- Philippe, F. ve Vallerand, R. J. (2007). Prevalence rates of gambling problems in Montreal, Canada: A look at old adults and the role of passion. *Journal of Gambling Studies*, 23(3), 275-283. <https://doi.org/10.1007/s10899-006-9038-0>
- Ratelle, C. F., Vallerand, R. J., Mageau, G. A., Rousseau, F. L., ve Provencher, P. J. (2004). When passion leads to pathology: A look at gambling. *Journal of Gambling Studies*, 20(2), 105-119. <https://doi.org/10.1023/B:JOGS.0000022304.96042.e6>
- Rip, B., Fortin, S. ve Vallerand, R. J. (2006). The relationship between passion and injury in dance students. *Journal of Dance Medicine & Science*, 10, 14-20. <https://www.ingentaconnect.com/contentone/jmrp/jdms/2006/00000010/f0020001/art00003?crawler=true>
- Rousseau, F. L. ve Vallerand, R. J. (2008). An examination of the relationship between passion and subjective well-being in older adults. *International Journal of Aging and Human Development*, 66, 195-212. <https://doi.org/10.2190/AG.66.3.b>
- Rupali J. ve Rajnish K. (2014). Self-efficacy, work passion and well-being: A theoretical framework. *The IUP Journal of Soft Skills*, 8(4), 20-35.
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2003). On assimilating identities to the self: A self-determination theory perspective on internalization and integrity within cultures. In M. R. Leary ve J. P. Tangney (Eds.), . The Guilford Press.
- Schellenberg, B. J. I., Verner-Filion, J., Gaudreau, P., Bailis, D. S., Lafrenière, M.-A.K. ve Vallerand, R. J. (2019). Testing the dualistic model of passion using a novel quadripartite approach: A look at physical and psychological well-being. *Journal of Personality*, 87, 163-180. <https://doi.org/10.1111/jopy.12378>
- Schenkel, M. T., Farmer, S. ve Maslyn, J. M. (2019). Process improvement in SMEs: The impact of harmonious passion for entrepreneurship, employee creative self-efficacy, and time spent innovating. *Journal of Small Business Strategy*, 29(1), 71-84. <https://libjournals.mtsu.edu/index.php/jsbs/article/view/1153>
- Se'guin-Le'vesque, C., Laliberte', M.-L. N., Pelletier, L.G., Blanchard, C. ve Vallerand, R. J. (2003). Harmonious and obsessive passion for the internet: Their associations with the couple's relationship. *Journal of Applied Social Psychology*, 33(1), 197-221. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2003.tb02079.x>

- Sheldon, K. M. (2002). The self-concordance model of healthy goal-striving: When personal goals correctly represent the person. In E. L. Deci ve R. M. Ryan (Eds.), *Handbook of self-determination research* (pp. 65-86). University of Rochester Press.
- Stenseng, F., Rise, J. ve Kraft, P. (2011). The dark side of leisure: Obsessive passion and its covariates and outcomes. *Leisure Studies*, 30, 49-62. <https://doi.org/10.1080/02614361003716982>
- Vallerand, R. J. (2008). On the psychology of passion: In search of what makes people's lives most worth living. *Canadian Psychology*, 49(1), 1-13. <https://doi.org/10.1037/0708-5591.49.1.1>
- Vallerand, R. J. (2015). *The psychology of passion. A dualistic model*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199777600.001.0001>
- Vallerand, R. J. ve Houlfort, N. (2003). Passion at work: Toward a new conceptualization. In S. W. Gilliland, D. D. Steiner ve D. P. Skarlicki (Eds.), *Emerging perspectives on values in organizations* (pp. 175-204). Information Age Publishing.
- Vallerand, R. J. ve Miquelon, P. (2007). Passion for sport in athletes. In D. Lavalle'e ve S. Jowett (Eds.), *Social psychology in sport* (249-263). Human Kinetics.
- Vallerand, R. J. ve Verner-Filion, J. (2013). Making people's life most worth living: On the importance of passion for positive psychology. *Terapiapsicológica*, 31(1), 35-48. <https://dx.doi.org/10.4067/S0718-48082013000100004>
- Vallerand, R. J., Blanchard, C., Mageau, G. A., Koestner, R., Ratelle, C. F. ve Le'onard, M., Gagne, M. ve Marsolais, J. (2003). Lespassions de Pa'me: On obsessive and harmonious passion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(4), 756-767. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.4.756>
- Vallerand, R. J., Houlfort, N. ve Forest, J. (2014). Passion for work: Determinants and outcomes. In M. Gagné (Ed.), *The Oxford handbook of work engagement, motivation, and self-determination theory* (pp. 85-105). Oxford University Press.
- Vallerand, R. J., Mageau, G. A., Elliot, A. J., Dumais, A., Demers, M. A. ve Rousseau, F. (2008). Passion and performance attainment in sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(3), 373-392. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2007.05.003>
- Vallerand, R. J., Paquet, Y., Philippe, F. L. ve Charest, J. (2010). On the role of passion for work in burnout: A process model. *Journal of Personality*, 78, 289-312. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2009.00616.x>
- Vallerand, R. J., Rousseau, F. L., Grouzet, F. M. E., Dumais, A., Grenier, S. ve Blanchard, C. B. (2006). Passion in sport: A look at determinants and af-

fective experiences. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 28(4), 454-478. <https://doi.org/10.1123/jsep.28.4.454>

- Vallerand, R. J., Salvy, S. J., Mageau, G. A., Elliot, A. J., Denis, P. ve Grouzet, F. M. E. ve Blanchard, C. (2007). On the role of passion in performance. *Journal of Personality*, 75(3), 505-533. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2007.00447.x>
- Zhao, Y., St-Louis, A. C., ve Vallerand, R. (2015). On the validation of the passion scale in Chinese. , 1-11. <https://doi.org/10.1186/s13612-015-0031-1>